

7.

En tobaksdosa från frihetstiden.

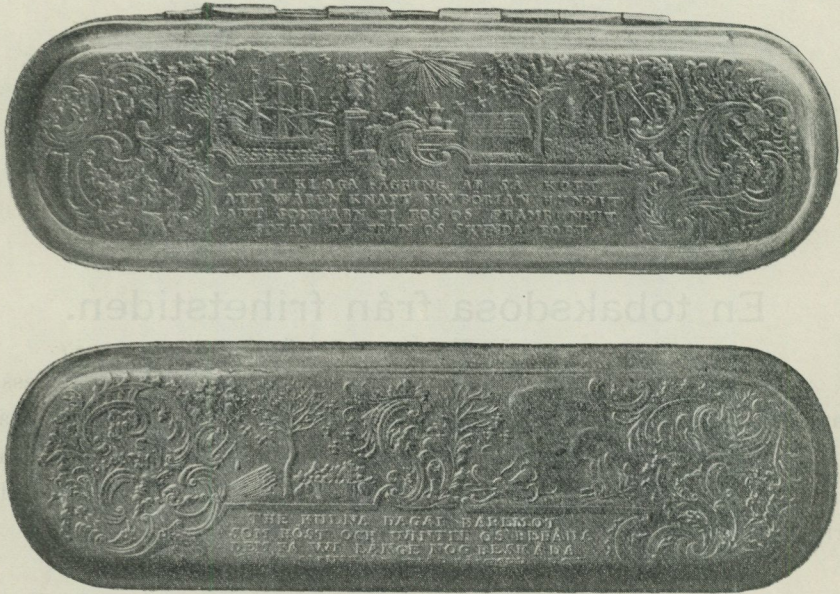
I den redogörelse öfver nya förvärf, som finnes intagen i dessa meddelanden för åren 1895 och 1896 framhålles bland andra föremål en i Sverge under slutet af 1700-talet tillverkad tobaksdosa af mässing, hvilken utom sin prässade ornering var försedd med följande rimmade inskrifter:

WI KLAGA FÄGRING ÄR SÅ KORT
ATT WÅREN KNAPT SIN BÖRIAN HUNNIT,
ATT SOMMARN EI HOS OS FRAMRUNNIT,
FÖRÄN DE FRÅN OS SKYND A BORT.

THE KULNA DAGAR DÄREMOT
SOM HÖST OCH WINTER OS BEBÅDA
DEM FÅ WI LÄNGE NOG BESKÅDA
NÖIT SINNE ÄR WÅR IÄMMERS BOT.

En intressant notis rörande just en sådan dosa hafva vi funnit i ett bref från den unge kronprinsen Gustaf, sedermera konung Gustaf III, skrifvet i Avestad den 17 september 1768 till modern, drottning Lovisa Ulrika. Med sitt öppna och emottagliga sinne skildrar prinsen här sina intryck från denna sin resa i Bergslagen,

hvilken under då rådande olyckliga politiska förhållanden ej torde varit odeladt angenäm. Brefvet gifver äfven ett talande vitnesbörd om nöden i landet och det växande missnöjet bland befolkningen. Det lyder i öfversättning från franska sålunda:¹

9. Tobaksdosa af mässing.

Lock och botten.

³/₄ af nat. storl.

Origin. i Nordiska museet.

Madame!

Missnöjet och eländet hafva här nått sin höjdpunkt. Jag har tillåtit mig att delgifva Konungen det sorgliga tillståndet på denna plats, som för en kort tid sedan var en af de mest blomstrande i detta landskap. Men är eländet stort, äro också klagomålen hög-

¹ Se Riksrådet och fältmarskalken m. m. Grefve Fredrik Axel von Fersens historiska skrifter. Utgifna af R. M. KLINCKOWSTRÖM. D. 3. S. 381.

ljudda och så allmänt utbredda, att jag själf förvånas däröfver. Man låter på olika slags föremål trycka eller ingravera deviser, uttryck för den allmänna misstämningen; jag har på *Bjurfors mässingsbruk*,¹ som jag besökte just denna eftermiddag, funnit inskrifter i tidens anda, anbragta på allahanda saker af förgylt mässing, på tobaksaskar bland annat följande inristade, hvilka jag på grund af deras egendomliga innehåll afskrifvit. (Här äro de ofvan aftryckta stroferna återgifna.)

Min kära moder får medgifva, att försäljningen af dylika deviser till småfolket i en tid, då man för att indrifva skatterna måste plundra det in på bara kroppen, är väl vågad, och att den nästan liknar ett upprorsförsök; ett sådant skall åtminstone icke skada konungamakten. — — — — —

Den i Nordiska museets samlingar förvarade tobaksdosa (bild 9) utgör sålunda ett minne från de sönderslitande partistridernas tid under frihetstiden och har sannolikt sett dagen vid mässingsbruket på Bjurfors. Hon prydes å lock och botten af inom rokokokorneringar infattade små landskapsbilder med åkerbruksredskap, en seglande fregatt, fruktkorg, skridskor, en brasa och dylika beteckningar för de olika årstiderna. De här ofvan återgifna verserna äro underskrifter till dessa framställningar. För öfrigt liknar pjesen helt och hållet de under förra seklet så brukliga tobaksdosorna af mässing, hvilka, den inhemska tillverkningen oberäknadt, infördes i stora massor utifrån, särskildt från Holland och Tyskland.

¹ Kursiveradt af förf.

CARL PALM.

